

FRI-K.201-1-HP-13

DR. STOYKO YORDANOV AND THE FIRST ATTEMPT TO ESTABLISH A BULGARIAN MEDICAL ORGANIZATION¹²

Assoc. Prof. Dimitar Stavrev, MD, PhD

Department of Disaster Medicine and Marine Medicine,
Medical university "Prof. Dr. Paraskev Stoyanov"- VARNA

Phone: 052-677-192

E-mail: morskamedicina@abv.bg

Abstract: Dr. Stoyko Yordanov and the first attempt to establish a Bulgarian medical organization.

Dr. Stoyko Yordanov Gaev was born on August 15, 1841, in the town of Kotel. He studied medicine at the Military Medical School in Bucharest from 1863 to 1867. In 1876 he defended his thesis: *Quelques reflexions et observations sur l'engine diphterique*, Paris, 1876. Dr. Stoyko Yordanov participated in the establishment of the Romanian Red Cross. A medical brigade led by him took part in the Serbian-Turkish war in 1876. Dr. Stoyko Yordanov, as a regimental and brigaded physician in the Romanian army, took an active part in the Russo-Turkish from 1877-1878. On March 12, 1878, Turno Severin prepared a letter to Dr. Ivan Slavkov, a physician from Tarnovo, calling for the establishment of a national medical company. Dr. Stoiko Yordanov enumerates 18 of his associates doctors. In the newspaper "Slavyanin", published in Rousse, he publishes a draft statute of the company called "Bŭlgarska meditsinska družba".

Keywords: history of medicine, Rousse, medical organization

JEL Codes: I 10

Д-р Стойко Юрдановъ Гаев е роден на 15 август 1841/44 (Недялков Ал. 1910, Мирски Кр. 1915 / Израел С.и В. Ганева 1976, Коларов Н. 1978) година в град Котел в заможено семейство. Баща му Юрдан имал воденица, дарак и сливови градини. Стойко е първото дете в многочислено семейство между още седем братя и сестри. Кръстница на Стойко Юрданов е сестрата на Георги Стойков Раковски (Съби Стойков Попович) - Нанка и той носи името на бащата на великия възрожденец - Стойко Попович. Завършва първоначалното си образование в местното училище Котел. Продължава да учи абаджийство, като калфа във Варна при чичо си за шест години. За да овладее френски език през 1862 година се премества в град Сливен при Сава Доброплодни и се главява за слуга при учителя си.

След една година, завършва сливенското класно училище, заедно със свой приятел заминава за Букурещ. Стойко Юрданов научава много добре румънски език и завършва гимназия. По това време (1856 година) френският лекар Карол Давила /фр. Charles d'Avila/ създава национално училище за медицина и фармация (<https://www.romania-insider.com>, 14 Jun 2018). Училището е уредено по подобие на висшите училища в Италия и Франция, като развитие на военномедицинската служба, прераснала след това във военномедицинска школа (фелдшерско училище). Във Военномедицинското училище в Букурещ Стойко Юрданов постъпва на 22 януари 1863 година и учи пет години. През 1864 година, след успешно издържан изпит, става екстерн, а по-късно през 1865 - подхирург. От 1864 година постъпва на работа като лекар в болницата Колентина, Филантропия. След две години, през 1866 година, става околийски лекар в Яшкото окръжие. За успешното справяне с холерата, получава благодарност от окръжния лекар, обнародвана в официалните граждански и военни вестници. През 1867 година след бакалавърски изпит по физическите и естествените науки е произведен в чин батальонен медик от II^{ри} клас в артилерийски полк. През 1868-1869 година е дружинен лекар в Браилския окръг. През 1870-1871 година държи пет изпита за лисансие по медицината. През 1871 година е назначен посредством конкурс за дружинен лекар I^{-ви} клас и служи в I^{-вия}

¹² The paper is presented of October 26, 2018 at the scientific conference RU & SU'18 in the Health Promotion section with the original title in Bulgarian: „Д-Р СТОЙКО ЮРДАНОВ И ПЪРВИЯ ОПИТ ДА СЕ СЪЗДАДЕ БЪЛГАРСКА МЕДИЦИНСКА ОРГАНИЗАЦИЯ“.

артилерийски полк на румънската армия до 1873 година (Константинеску-Яш П. 1954, Израел С., В. Ганева 1976, Българска възрожденска интелигенция 1988, Стойнова К. 2010).

Фиг. 1. Портретна фотография на Д-р Стойко Юрдановъ (Недялков Ал. 1910)

През 1873 година след успешен конкурсен изпит д-р Стойко Юрдановъ заминава за Париж да завърши висшето си образование по медицина. През 1876 година защитава тезата си: *Quelques reflexions et observations sur l'engine diphterique*, Paris, 1876 /Някои размишления и наблюдения върху дифтеритната ангина (Jordanoff St. 1876). Придобива академическа степен доктор по медицина. Същата година д-р Стойко Юрданов се завръща в Букурещ и започва работа в системата на военно-санитарното ведомство.

Д-р Стойко Юрданов е сред българските студенти-медици от кръга “Братска любов”, участвали в учредяването на Румънския Червен кръст, заедно с важни личности от онова време: Николай Кръцулеску, Джордж Гр. Кантакузино, С.А. Росетие, Йон Гика, Димитри Стурза, Гр. Г. Кантакузино и д-р Карол Давила. Румъния подписва първата Женевска конвенция от 1864 година и я ратифицира през 1874 година (Петкова М., Н. Александров 2005). Две години по-късно на 4 юли 1876 година се създава Румънското дружество на Червения кръст, което започва дейността си в сегашното седалище на болницата Coltea от Букурещ. Първият президент на румънския Червен кръст, между 1876-1897 година е принц Димитри Гика (Printul Dimitrie Ghica). Дружеството решава да изпрати медико-санитарна бригада на юг от Дунав в помощ на ранените войници от сръбско-турската война започнала на 18 юни 1876 година. Формирана е на 13 юли 1876 година, като лекарите в състава са 14 българи и 8 румънци. Независимо че “Румънската амбуланца” е организирана от румънското Дружество на Червения кръст (устроена е от Карол Давила), тя се ръководи от д-р Стойко Юрданов. Домакин на болницата е Любен Каравелов. На 20 юли 1876 година първата полева част на румънския Червен кръст отива на хуманитарна мисия за пострадали независимо от страната, на която са били на сръбско-турския фронт. В хода на бойните действия тя се мести последователно в Гърляно, Брестовачка баня, Неготин, Кладово, Делиград и Пожаревац. В амбулаторията са прегледани и лекувани 6931 ранени. За тази заслуга сръбският крал е наградил участниците с ордена «Такова». Д-р Стойко Юрданов получава и кръста на румънския «Червен кръст» (Константинеску-Яш П. 1954).

Д-р Стойко Юрданов взема активно участие в Руско-турската от 1877-1878. Той е полкови и бригаден лекар в румънската армия, която участва в обсадата на Плевен, в сраженията при Белоградчик и Видин. Награден е с румънския орден Стяуа – V^{ти} клас.

Получава и руски военен медал за участието си във Войната (Българска възрожденска интелигенция 1988, Петкова М., Н. Александров 2005).

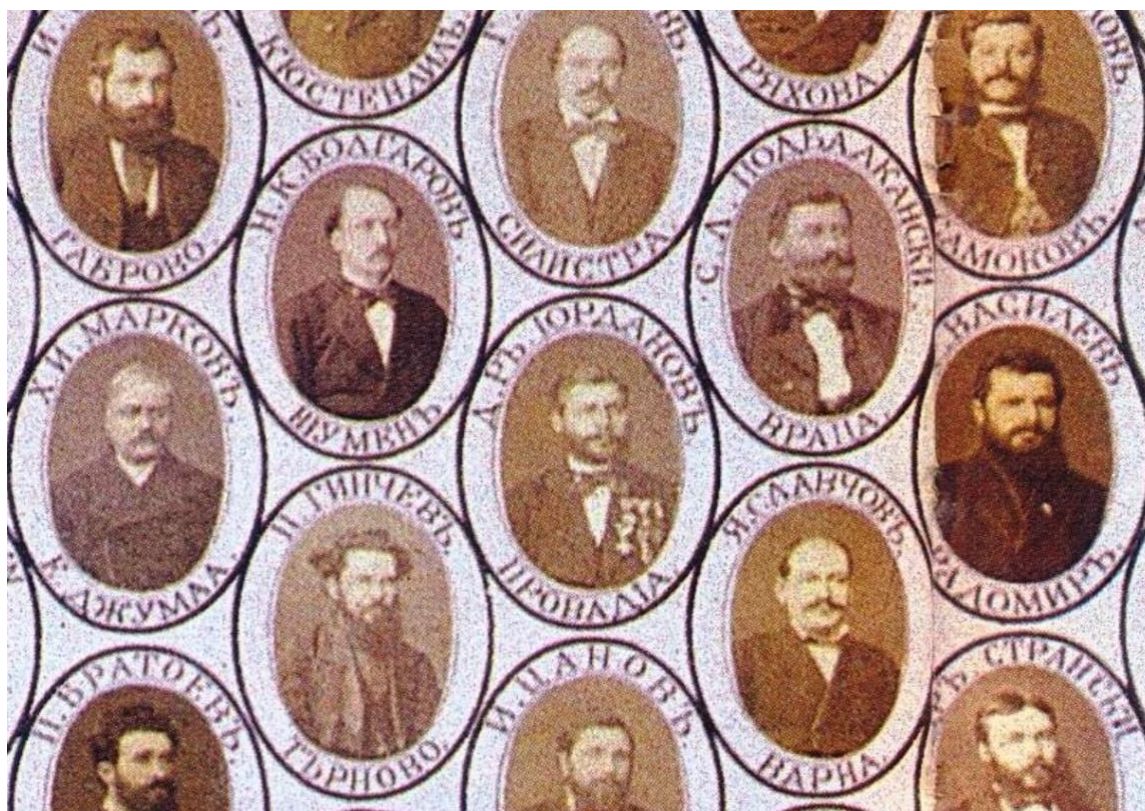

Фиг. 2. Част от лекарите от полевата болница на Румънския Червен кръст през сръбско-турската война от 1876 година

След Освобождението д-р Стойко Юрданов напуска румънската служба и остава в България. На 1 август 1878 година получава покана от първия губернатор на Варненската губерния - генерал-майор Иван Кишелски, да стане „губернски врач“ - отначало в Хаджиоглу Пазарджик (днес Добрич), а после - във Варна. Като такъв д-р Стойко Юрданов се завръща на 27 юли 1878 година във Варна - деня на освобождението на града. На 1 октомври 1878 година длъжността се закрива и е назначен за дружинен военен лекар в Провадия и после във Варна. През 1880 година д-р Стойко Юрданов е произведен в чин майор. През 1882 година е лекар на 20-та Варненска пеша дружина. През 1885 година е назначен за старши лекар в 8-ми пеши приморски полк. Уволнява се от военна служба на 24 октомври 1889 година по здравословни причини. Животът на д-р Стойко Юрданов приключва в град Варна на 18 януари 1890 година (Мирски Кр. 1915, Стойнова К. 2010).

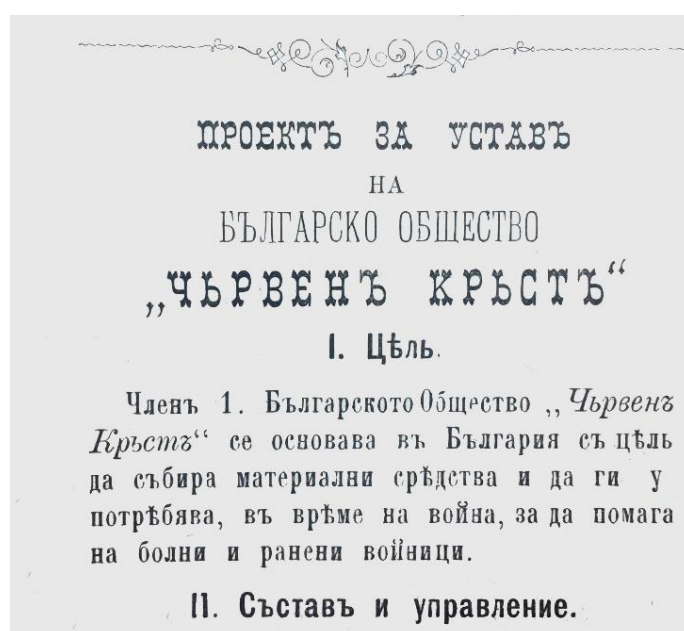
Д-р Стойко Юрданов е енциклопедична личност с ярко обществено присъствие. Участва като народен представител в Учредителното народно събрание 10 февруари 1879 – 16 април 1879 година. Той е представител на Провадийски окръг, един от 88-те (38%) избрани пряко от хората, а не посочени от окупационните власти или представители на духовенството. Д-р Стойко Юрданов участва в разискванията на заседанията и извън тях, в създаването и подписването на Търновската конституция (Стателова Е. и Маркова З. 1979, Стойнова К. 2010).

Д-р Стойко Юрданов определено има влечение и активности в областта на просвещението и образованието. В краткия промеждутък от края на руско – турската война 1877-1878 до назначаването му за губернски лекар е избран за училищен настоятел в родния му Котел. След това във Варна става първия доброволен лектор на във вечерното училище на местната гимназия. Към края на 1880 година става и преподавател в откритата във Варна временна военнофелдшерска школа. Участва в полемиката за нуждата от фелдшерско образование и ролята на такъв вид медицински специалисти в здравеопазната система (Свободна България 1881).

Фиг. 3. Д-р Стойко Юрданов (в средата) на общата снимка сред делегатите на Учредителното народно събрание.

Като един от основателите на Румънския червен кръст Д-р Стойко Юрданов е радетел за създаване на българско национално двужество на червен кръст. На 29 октомври 1883 година той публикува в русенския вестник „Славянинъ” статията „Нуждае ли се българския народ от общество Червен Кръст”. Д-р Стойко Юрданов съставя и проект за устав на организацията (Юрдановъ С 1883, Георгиев Б. 1955, Дряновски Б. 2015). По-късно е един от деятелите на Варненското дружество на БЧК.

Фиг. 4. Начални редове на проекта за Устав на българско общество Червен Кръст съставен от д-р Стойко Юрданов публикуван във вестник „СЛАВЯНИНЪ”

Д-р Стойко Юрданов е първия известен деятел за създаване на медицинско дружество в България и издаване на специализирано медицинско списание. Още на 12^{-ти} март 1878 година от Турно Северин подготвя писмо до търновския лекар д-р Иван Славков, също учил медицина в Букурещ с призив за създаване на дружество. В писмото д-р Стойко Юрданов дава данни за вече споделена инициатива и намиране на съмишленици (Минев Д. 1968).

„Като ся збрахми с неколцина от наши побратя, като си напомниме за мъките наши побратя българи что познаваме доктори и личенциати на медицинътъ,....., които са разпръснати по различни места, решихме ся да ся отправиме към всичките горе показани побратя да ся споразумейме, разискваме и решиме, синца заедно, и саставиме едно медицинско общество, което да ни съедини, зближи и даже убогатява нашите специални медецински знания. С това общество ще покажмие на образованите народи, че желаеме да работиме и да следваме пътят на образованите и свободните народи.

Д-р Стойко Юрданов изброява 18 от своите съмишленици :1. Славков, 2. Бисеров, 3. Чобанов, 4. Христов, 5. Юрданов, 6. Странски, 7. Сарафов, 8. Димитров, 9. Пенчев, 10. Апостолов, 11. Иванов, 12. Хаканов, 13. Калевич, 14. Антонов, 15. Петков, 16. Чялков, 17. Парушев, 18. Сотирев. Мотивира ясно своята почин с думи, останали силни и до днес:

„Побратя! Знайте твърде добре, че само с труд, съгласие, съединение и труд ще можиме да принесеме някоя полза на отечеството си, което е толкова тежко и ужасно страдало близо 5 века.

Ние българите сме остали наистина надиря в сяко отношение, но благодарение на българското трудолюбие и примерите, что имаме пред очите си от образованите народи, не трябва да ся отчайваме, но дързноси - труд и напред! Трудът сичко побеждава. Образованите народи обичът и защитяват нововъзрождающите народи, почитът честните и трудолюбивите народи. Материалният и умственият труд убогатяват умствено и материално един народ; но без общества никакъв или твърде малък напредък и в тях. За това не би било зле ако си съставиме едно общество за което молиме сичките наши побратя да си дадът мнението.“

Д-р Стойко Юрданов публикува Проект за устав на «Българската медицинска дружба» във вестник «Славянинъ», издаван в Русе от 21 април 1879 до 1903 година.

„За Българската медицинска дружба.

I. Учредява се в България едно общо българско медицинско дружество под име «Българска медицинска дружба».

II. Целта на тази дружба е:

1. Да сближи всичкия български медицински персонал и да състави една силна и цяла корпорация, която да може да бъде ползопроизводителна за запазване и усъвършенствование здравията на населението и да подкрепи престижа на медицинското художество и да дава материални помощи на членовете на Дружбата в случай на злощастие.

2. Да проповядва идеята за съставяне в всеки, поне окръжен град по едно хигиеническо общество, което да се занимава с показването здравословните средства, които трябва да се прилагат в действие в градищата, селата и пр., като издирва вредителните условия, в които се намират въобще градищата, селата и населението; като осветлява публиката устно и чрез печата за всичките както полезни, тъй и вредителни за здравията неща.

В тия хигиенически дружества да влизат хора от всичките съсловия.

3. Да издава един хигиенически вестник, чрез който вестник членовете на Дружбата да си съобщават за всичко, что позволява практиката и опита да забележат относително на вредителните и полезните за здравията неща. В тоя научен вестник да се обнародват всякакви статии, отнасящи се до здравията на човека, на селата, градищата и пр.

Да се разяснява на населението опасността от суеверията, шарлатанизма и губянието време в случай на болест, с бабишки, шарлатански и пр. лечения. Тъй също да се разискват, по научен начин, всички въпроси въобще, касаещи се до санитарната организация в България и да се осветляват народните представители, както това става в всичките образовани и конституционни държави в случаи на разискване и узаконяване проекти по санитарната част.

Цената на хигиеническият вестник да бъде 10 лева и да излиза, засега, един или два пъти в месеца.

4. Всеки член на Дружбата е длъжен на плаща по 4 лева в месеца, като се ползва с тая плата да получава безплатно вестника, когато почне да се издава, но в също време се задължава да написва или превозва по нещо от хигиената или по санитарната организация.

5. Управлението на Дружбата се състои: |

1. От един председател

2.,, и подпредседател

3.,, „ касиер

4.,, и деловодител

5. Толкова членове, колкото лекари се намират в тоя град, гдето ще бъде центъра на дружбата.

6. Центра на Дружбата ще бъде, за сега, г. Русе, или ако събранието намира за удобно, други град.

7. Управлението на Дружбата ще се грижи за редактиране на вестника; да събира разни сведения; да приема дописките от членовете да събира мненията от събратията относително на Дружбата и измененията и допълненията на устава, който може да се поправя и допълня всяка година на общото събрание. Ще има грижата да определи времето за годишното общо събрание и с време да извести за това на всичките членове.

8. В годината един път да става събрание в града, гдето ще бъде центъра на Дружбата, от представители поне по един, ако не могат повече, от всеки окръг, а ония г-да, които не могат лично да присъствуват или да опълномощат някого, да имат право да си представят писмено мнението за всички на дневния ред въпроси, които мнения събранието е длъжно да ги има предвид при решението на въпросите.

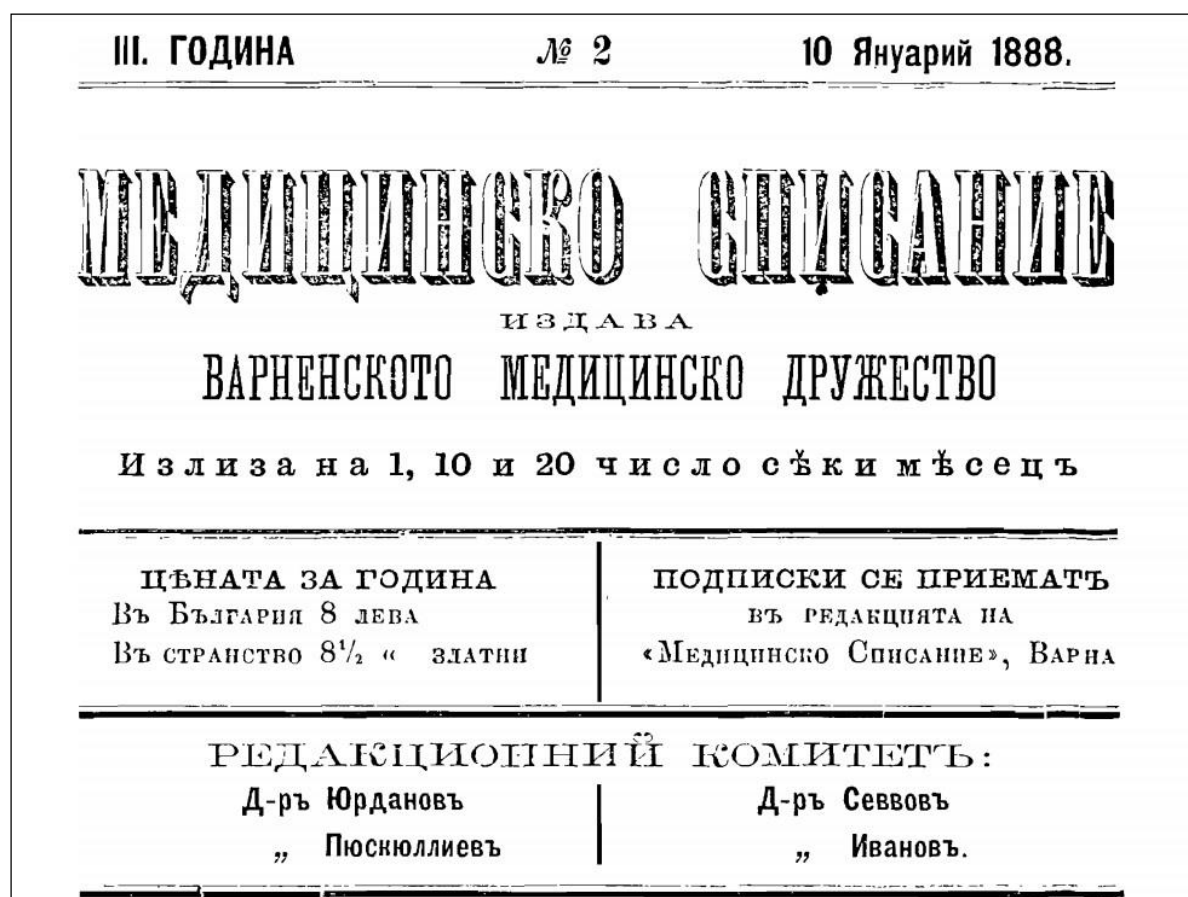
9. За сега да се събере едно събрание в г. Русе, което да разгледа проекта за устава на Дружбата, да го поправи, допълни и утвърди. “

Тази идея на д-р Стойко Юрданов се реализира в град Варна през месец декември на 1883 година. Не е известно, защо той не е вписан сред учредителите на Варненското медицинско дружество, но става негов подпредседател и редактор на печатния му орган „Медицинско списание“ (Русев М. 1903, Коларов Н. 1978).

Д-р Стойко Юрданов публикува в редактираното от него списание множество оригинални и преводни статии (предимно от френски), като „La propreté de l'individu et de la maison“. Тематиката е основно хигиена и инфекциозни бести (холера, заушката). Не по-малко интересни са и статиите посветени на майчино и детско здравеопазване и на местни проблеми като „Многобройни натравянията от морски миди“.

Своята публикационна дейност д-р Стойко Юрданов стартира още преди възкръсването на българската държава. Става автор/дописник на излизания първо в Букурещ, след това в Гюргево и най-накрая в Русе вестник „Българинъ“. Д-р Стойко Юрданов става сътрудник и на първия български вестник след Освобождението „Марица“, издаван като официоз на Източна Румелия, по почин на Тодор Бурмов, тогава вицегубернатор, но със значение за цяла България. Заглавието и първата страница се отпечатват и на френски език. Освен в тях и в медицинско списание той издава статии и материали в „Български Гласъ“, „Славянинъ“, „Варненски Вестникъ“, „Независимостъ“, „Свободна България“, „Свобода“, „Русе“, „Витоша“ и „Работникъ“. Понякога използва псевдонима Загорски или се подписва с инициали С. Ю (Юрдановъ С /1-10 1879-1886, Иванов Ю. 1893, Стойнова К. 2010).

Голямото увлечение на д-р Стойко Юрданов е литературата, по-точно революционната драма и поезия. Още от ранните детските години преплита съдбата си с тези на Сава Доброплодни, Георги Раковски и много други дейци на Възраждането и националното освобождение на България. Това определя тематичната насоченост на творбите му. През 1866 година написва драмата Алтънлъ Стоян войвода, посветена на прославения котленски хайдутин. Драмата остава неотпечатана, но ръкописът е запазен (Минев Д. 1947, Българска възрожденска интелигенция 1988, Стойнова К. 2010). На заглавната страница авторът изписва „Няколко думи за живота на Алтън Стоян войвода извлечена от старите предания и наредена в две кратки действия“ от С.Т.Горский, написал С.Юрданов в Букурещ 1866 януарий 11 и е поставена на същата дата. Това се случва по-малко от десет години от 15 август 1856 година, когато на импровизирана сцена в Шумен е поставена първата театрална пиеса „Михал Мишкост“ с автор Сава Доброплодни. В сборниците „БЪЛГАРСКА ВЪЗРОЖДЕНСКА ДРАМА“ обикновено се представят само авторите Добри Войников с „Криворазбраната цивилизация“ и Васил Друмев с „Иванко, убиецът на Асеня I“. И двамата автори са ученици на същия този създател на българския театър и учител на Стойко Юрданов – Сава Доброплодни. Създадената в Браила от Добри Войников театрална труппа е първата българска театрална труппа, която на 29 януари 1866 година изнася първото си представление – драмата „Стоян войвода“. Д-р Стойко Юрданов макар и само с две седмици изпреварва Добри Войников и може да се счита за родоначалник на българската революционна драма.

Фиг. 5. Заглавна страница на МЕДИЦИНСКО СПИСАНИЕ. Д-р Стойко Юрданов е начело на редакционния комитет.

Друга интересна творба, този път в поетичното творчество е „Спомянь за Ювана Теодорова нареченъ Капитанъ“ отпечатана във вестник „СЛАВЯНИНЪ. Народен листъ за наука и новини“ Година I, Брой 25. 6 Октомврий в Русчукъ 1879 година.

Фиг. 6. Спомянь за Ювана Теодорова нареченъ Капитанъ

Баладичната поема е създадена на 3 ноември 1867 година. Посветена е на смъртта на четника Иван Тодоров (Капитан Иван). Същият е от Велико Търново, участник в Българската Легия и в други революционни формирования. При похода с четата на войводата Панайот Хитов в Златишко-Тетевенския балкан през нощта срещу 16 юли четникът Иван Тодоров пада в река Рибарица, получава тежка простуда и след три дни умира. Знаменосецът на четата Васил Левски лично умива главата на загиналия преди погребението, което е описано в знаменитото му тефтерче. Като образност и стихосложение поемата се доближава до фолклорния модел. Като стилистика, последователност на изложението, емоционалност и лична драма написаното от д-р Стойко Юрданов поразително кореспондира с най-известното българско поетично произведение - „Хаджи Димитър” на Христо Ботев (публикувано във в. „Независимост“, 1873 г.). Поемата е за конкретно историческо лице, и изразява представа на автора за юнашката смърт. Стойко Юрданов, също като Ботев е пламенен поклонник на идеала за свобода и безсмъртие. Същите са епизодите на обръщение към споделящите последните мигове преди смъртта другари четници (при Ботев самодиви). Сгъстяващите се багри на понататъшния развой задълбочават чувството за безсилие и крайното отчаяние поради невъзможност да се достигне заветната цел - свободата на родината (Юрдановъ С. 1879). Написана шест години преди великия Христо Ботев поемата на Стойко Юрданов има същата тематика, същата структура и най-важното изповядва същата идея за човека, устремен към свободата, който изживява своя бунт в активна обвързаност с народа си. Дали са се познавали двамата автори е твърде вероятно. Ботев учи медицина в същото медицинско училище в Букурещ, по времето когато там е и Юрданов. По това време и Раковски преподава българска история на студентите медици. Д-р Стойко Юрданов учи и практикува продължително с д-р Георги Странски – близкия другар на Ботев, на когото той пише последното си писмо от борда на „Радецки”. Юрданов и Странски са заедно и в болница Колентина и в Браила и по време на сръбско-турската война във военно-полевата болница.

Напуснал този свят твърде млад, навършил 48 години Стойко Юрданов ни оставя огромно наследство и вдъхновяващ пример на отговорен професионалист и горещ патриот. От 2010 година една от улиците в град Варна носи неговото име.

REFERENCES

- Carol Davila, the doctor who transformed the Romanian medical education. DISCOVER ROMANIA, Bucharest Centennial, <https://www.romania-insider.com>, 14 Jun 2018
- Jordanoff St. Quelques reflexions et observations sur fangine diphtheritique. Paris, 1876. (Докторска теза: Някои размишления и наблюдения върху дифтеритната ангина). Varna i Varnenskiy gubernator. - Balgarin, № 121, 7 yanuari 1879.
- VARNENSKIY OBSHTINSKIY VESTNIKA. God. III. br. 4. (39), 28 yanuariy 1890 g. str. 1 G-nu Avramovu! Balgarin, № 187-188, 30 avgust 1879.
- Georgiev, B.M. Parvoto balgarsko meditsinsko družestvo. Priroda, kn. 4, Sofiya 1955

- Dryanovski B. Istoriya na Varnenskata chervenokraska organizatsiya. Varna 2015: 9-10
- Ivanov Yu. Balgarskii periodicheski pechat Ot vazrazhdaneto mu do dnes (1844-1890 g.). Tom I. Sofiya 1893: 398-399
- Izrael S., V. Ganeva. Stoyko Yordanov /15. VIII.1844 - 18.1.1890/ Balgarski zdravni rabotnitsi, uchastnitsi v borbite na nashiya i drugi narodi za osvobozhdenie ot osmansko igo (BIOBIBLIOGRAFIYA), Tsentralen dom na kulturata na zdravnite rabotnitsi, Sofiya 1976: 26
- Yordanov Ganev, Stoyko. Balgarska vazrozhdenska intelligentsiya. Uchiteli, sveshtennitsi, monasi, visshi duhovnitsi, hudozhnitsi, lekari, aptekari, pisateli, izdateli, knizhari, targovtsi, voenni ..., Entsiklopediya, izd. Petar Beron, Sofiya 1988: 299(735)
- Kolarov N. Parvoto meditsinsko druzhestvo v Bulgariya. ISTORICHESKA PANORAMA, Dom na kulturata na zdravnite rabotnitsi, Kabinet po istoriya, Sofiya 1978: 97-105
- Konstantinesku-Yash P. Balgari ucheni v Rumaniya ot vremeto na natsionalno-revolyutsionnite dvizheniya- Izvestiya na Inst. Hr. Botev, KN. I, BAN 1954 g., str. 82-96
- Minev D. Altanla Stoyan voyvoda. Revolyutsionna drama ot 1886 g. Ezik i literatura, god. II. Sofiya 1947 : 43-47.
- Minev D. Parviyat pochin za organizirane na lekarite v Bulgariya I, prez 1878 god. Savremenna meditsina god. XIX, kn. 11, Sofiya 1968, str. 942-945
- Mirski Kr. D-r Stoyko Yordanov. Varnenski otziv, God. 1, br. 14 (118), pech. Dobri Todorov, Varna 1915, 20 yanuari, str. 1
- Nedyalkov Al. Varnenskoto meditsinsko druzhestvo - rodonachalnik na B.L.S. Meditsinski letopisi, Sofiya 1948, kn. 10
- Nedyalkov Al. Varnensko meditsinsko druzhestvo (po povoda 25 godishninata ota negovoto osnovanie). Balkana, Sofiya 1910: 49-51
- Petkova M., N. Aleksandrov Prinostat na balgarskite lekari-masoni v zdaveopazvaneto na balkanskite strani do osvobozhdenieto. OTVES 2005, http://otves.org/bg/index.php?option=com_content&task=view&id=194
- Pobratime Slavkov (pismo). Darzhaven arhiv – Varna, CHP 222, l. 71.
- Rusev M. Yubileyna kniga. Istoricheski pregled na meditsinskata chasty i meditsinskata knizhnina v Bulgariya (15. VIII.1878-15. VIII.1903). K. Chinkov, Sofiya 1903: 192
- Spomeni za Uchreditelnoto sabranie. Tarnovo 1879, rakopis. Palen tekst v statiyata na D. Minev Spomeni za parvoto Veliko narodno sabranie. - Rodina, god. III, 1940, № II i v knigata Spomeni za Uchreditelnoto sabranie ot 1879 g. Sast. E. Statelova i 3. Markova. OF, Sofiya 1979.
- Stoynova K. D-r Stoyko Yurdanov - pobornik i prosvetitel. Kolor Print, Varna 2010, str. 152
- Feldshersko uchilishte va Varna. Svobodna Bulgariya, God. I., br. 3., 31 I. Varna 1881: 3
- Yurdanova S. OREILLONS (Zaushnitsi ili svinki). - Meditsinsko spisanie, god. I, Varna br.2, 1 avgust 1885: 69-71
- Yurdanova S. Dopiska po obshtite ni sanitarni raboti. - Vitosha, № 9, 27 yuni 1879.
- Yurdanova S. Za holerata. - Slavyanina, № 22, 30 avgust 1883: 86
- Yurdanova S. Za holerata. - Meditsinsko spisanie, № 5, 10 dekmvri 1886: 72-80
- Yurdanova S. Za chistotata v voyskata. - Meditsinsko spisanie, № 7b, 10 april Varna 1886
- Yurdanova S. Za chistotata na cheloveka i zhilishtetomu. Meditsinsko spisanie, god I, 1885-1886, № 4, 5 i 6
- Yurdanova S. Mnogobroyni otrovvaniya ot morski midi. – Meditsinsko spisanie, god I, № 7a, 1 april, Varna 1886: 314-318
- Yurdanova S. Nuzhdae li se balgarskiya narod ot obshtestvo Cherven Krast. Slavyanina, № 48, 29 oktomvri, Ruse 1883: 189-190
- Yurdanova S. „Spomyany za Yuvana Teodorova narechena Kapitana”. SLAVYANINA. Narodn lista za nauka i novini. Godina I, Broy 25. 6 Oktomvriy, Ruschuka 1879: 199
- Yurdanova S. (P r e v o d). Upotreblenie na toplata voda prez bremennostta i v vreme na razhdaneto. Meditsinsko spisanie, № 7v, 20 april, Varna 1886: 340-342